

Jyväskylän kaupunginkirjaston historiaa

1800-luku

1859

Tohtori Wolmar Styrbjörn Schildt-Kilpisen aloitteesta perustettiin lainakirjarahasto Jyväskylän säästöpankin yhteyteen. Pankin voittorahoista osa käytettiin Jyväskylän lainakirjaston perustamiseen.

1863

Schildt-Kilpinen teki ensimmäisen kirjalahjoituksen lainakirjastolle ja lainaustoiminta aloitettiin seuraavana vuonna. Kansankirjasto sijoitettiin ilmeisesti kansakoulunopettajaseminaarin kirjaston pieneksi ja epäviralliseksi osaksi, ja sen lainaustoiminnasta huolehtivat seminaarin oppilaat vuorotellen.

1870

Kansankirjaston kirjalahjoitukset olivat aluksi hyvin suppea, mutta lainaustoiminta alkoi vilkkaana. Uusien kirjojen hankkiminen kuitenkin keskeytyi vuonna 1875, ja kirjasto antoi viimeiset lainansa vuonna 1877. Kirjasto oli lainannut kaikki kirjansa, joita asiakkaat eivät huolimattomuuttaan tai epärehellisyyttänsä olleet palauttaneet. Kansankirjaston heikko tilanne näkyi ajan lehtikirjoituksissa. Esimerkiksi nimimerkki "käsityöläissälli -n. -g." kirjoitti vuonna 1876 Keski-Suomi -lehteen:

"Melkein kaikissa maapitäjissä puhumattakaan kaupungeista tavataan tätä nykyä lainakirjasto ja sellainen on kaikeksi täälläkin olevinaan, vaikka ei sillä todenteolla näytä olevan muuta kuin paljas nimi. - - en ole eläissänini missään muualla vielä nähnyt sellaista lainakirjastoa, joka vetäisi vertoja Jyväskylän lainakirjastolle. - - menin - - lainaamaan kirjoja puheena olevasta kirjastosta, mutta ihmeekseni näin koko kirjastossa olevan 6 tai 7:n jotenkin rikkinäistä kirjaa."

1880

Vuonna 1880 tehtiin päätös lainakirjaston ja lukusalin perustamisesta Jyväskylään. Perustamisrahat saatiin vuonna 1879 perustetun anniskeluyhtiön voittorahoista. Anniskeluyhtiö oli saanut yksinoikeuden väkijuomien myyntiin, ja sen voittorahat oli tarkoitus käyttää kaupunginvaltuuston määräämällä tavalla yleishyödyllisiin tarkoituksiin. Niin sanotuilla viinarahoilla perustettu lukusali avattiin vuonna 1880, ja lainaustoiminta aloitettiin seuraavana vuonna.

1890

Kirjasto otettiin vastaan innokkaasti. Sen lehtivalikoimaa ja kirjojen kuntoa kiiteltiin lehdissä. Kirjasto kärsi kuitenkin taloudellisista vaikeuksista 1880-luvun lopulla, ja kirjahankintojen määrä pieneni. Tämä laski lainausmääriä. Tilanne kuitenkin parani 1890-luvulla, kun kirjahankinnat aloitettiin uudelleen, ja kirjojen lainaaminen vilkastui. Vuonna 1895 tehtiin jopa ennätyslainausmäärissä. Vuosisadan lopussa innostus kuitenkin taas laimeni. Kirjaston tilannetta vaikeutti se, että sillä ei ollut pysyviä tiloja missään, vaan se muutti yksityishenkilön talosta toiseen.

1899

Kirjasto muutti vastarakennettuun kunnallistaloon, ja sai asianmukaiset tilat käyttöönsä. Kirjaston toimintaa yritettiin elvyttää uusilla järjestelyillä ja kirjastonhoitajien ohjesäännöillä. Toiminta elpyikin, ja uusien kirjojen hankinta muuttui säännölliseksi.

1900–1950

1909

Lainausmäärä ylitti 10 000 lainan rajan.

1916

Kirjasto muutti Jyväskylän Tieteellisen kirjaston kanssa vanhaan viljamakasiiniin, joka oli kunnostettu kirjastoksi.

1929

Suljettu hyllyjärjestelmä hylättiin, ja käyttöön otettiin avoin hyllyjärjestelmä, jolloin asiakkaat pystyivät itse hakemaan haluamansa kirjat hyllystä.

1930

Entisessä viljamakasiinissa toimi siis kaksi kirjastoa yhtä aikaa, joten molemmat kirjastot kärsivät tilanpuutteesta. Kirjaston ahtaat olot puhuttivat ajan lehtikirjoituksissa. Keski-suomalaisessa uudesta kirjastotalosta kirjoitettiin helmikuussa 1930:

”On erittäin tarpeellista, että asia on otettu päiväjärjestykseen - - on uuden kirjastotalon rakentamiskysymys tärkeä yleisen kirjaston kannalta katsottuna - - kehittymismahdollisuudet lopussa - - tilanahtauden vuoksi - - lainausosastoon on nyt täytynyt sulloa yhteen lasten osasto sekä aikuisten

lukusaliostosasto käsikirjastoineen ja aikakauslehtineen. Lisäksi on nykyisessä paikassa se huone, jota olisi nimitettävä sanomalehti-lukuhuoneeksi, semmoinen lokero, joka on suorastaan hengenvaarallinen, sillä niin ahdas, valoton ja tympeäilmäinen se on lukuhuoneeksi.”

1941

Avattiin lehtilukusali Väinönkadulla ja Vaasankadulla.

1944

Jyväskylän kaupunginkirjaston ensimmäinen sivukirjasto aloitti toimintansa Tourulassa.

1947

Laitoskirjastotoiminta aloitettiin kunnalliskodeissa. Aikaisemmin laitoskirjastotoimintaa oli ollut sotilassairaaloissa.

1948

Viljamakasiini siirtyi pelkästään kaupunginkirjaston käyttöön vuonna 1948.

Kasvatusopillisen korkeakoulun kirjastoksi muuttunut Tieteellinen kirjasto muutti pois yhteisestä kirjastotalosta. Kirjasto sai koko viljamakasiinin käyttöönsä, mutta silti se kärsi tilanpuutteesta. Tämä johtui siitä, että kirjaston aineistomäärät olivat kasvaneet suuriksi, ja kirjaston käyttö oli lisääntynyt voimakkaasti Jyväskylän väkiluvun kasvaessa. Ratkaisua odoteltaessa lisätilaa järjestettiin toiminnan hajauttamisella. Tämä kuitenkin vaikeutti kirjaston toiminnan hoitamista.

1950–2000

Vaasankadun lehtilukusali siirrettiin Kilpisenkadulle.

1956

Halssilan kirjasto Jänönkujalla.

Halssilan sivukirjasto Jänönkujalla avattiin. Halssilan kirjaston historiasta on oma historiikki.

1959

Kypärämäen sivukirjasto avattiin.

1960

Tourula sivukirjasto muutti Taulumäelle.

1963

Lastenosasto siirrettiin syksyllä 1963 Cygnaeuksenkadulle.

1964

Syksyllä avattiin Cygnaeuksenkadulle musiikkiosasto. Siellä oli käytettävissä levysoitin, vahvistin, kuulokkeet ja kovaääniset. Viitaniemeen avattiin teknistä kirjallisuutta sisältävä sivukirjasto.

1965

Taulumäen sivukirjasto muutti Lohikoskelle. Kaupunginkirjasto sai alueliitoksen mukana Jokivarren, Keljon, Taka-Keljon ja Tikan kirjastot hoidettavakseen.

1967

Vuokrattiin autohalli Kauppakadulta kirjaston opinto-osastolle ja lehtilukusalille.

1970

Siirryttiin käyttämään valokuvausjärjestelmää lainauksessa vanhan, käsin tehtävän kirjaamisen menetelmän sijaan. Keljonkankaan koululla sijaitseva Keljon sivukirjasto remontoitiin.

1972

Hetki ennen avaamista uudessa Kortepohjan sivukirjastossa 1972.

Kortepohjan sivukirjasto avattiin. Kortepohjan oma historiikki. Pääkirjaston varastotilat siirrettiin Kauppakadulle.

1973

Kaupunginhallitus päätti, että uusi kirjastotalo rakennetaan niin sanotulle Kuurojen koulun alueelle vanhan pappilan viereen.

1975

Järjestettiin kirjastorakennuksen suunnittelukilpailu.

1976

Ensimmäinen kirjastoauto Minna-Kantti

Kirjastoauto Minna-Kantti otettiin käyttöön. Samalla Jokivarren ja Taka-Keljon sivukirjastot lopetettiin, ja alueiden kirjastopalvelut hoidettiin kirjastoauton avulla.

1978

Jyväskylän kaupungin pääkirjasto sai valtioneuvoston päätöksellä maakuntakirjaston tehtävät hoidettavakseen Keski-Suomen alueella.

1979

Huhtasuon sivukirjasto avattiin.

1980

Uusi kirjastotalo Vapaudenkadulla avattiin 1980 (suunnittelu Hyvämäki-Karhunen-Parkkinen). Nykyinen kirjastotalo valmistui toukokuussa, ja ovet avattiin asiakkaille heinäkuussa.

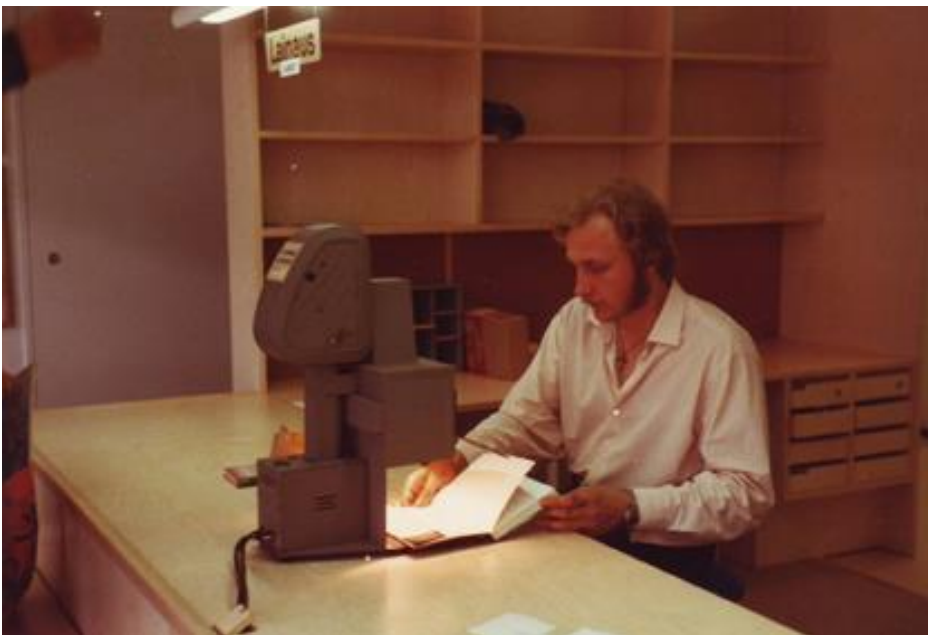
1982

Tikan koululla toimiva sivukirjasto lakkautettiin, koska koulu tarvitsi kirjaston tilat käyttöönsä.

1983

Keltinmäen sivukirjasto avattiin.

1985

Lainaus toiminta siirrettiin pääosin aikuisten osaston lainauspisteeseen, eli sieltä käsin alettiin hoitaa aikuisten-, lasten- ja musiikkiosaston aineiston lainaaminen.

1988

Keljonkankaan sivukirjasto muutti uusiin tiloihin.

1989

Kaupunginvaltuusto päätti valita kirjastojen atk-kokonaisjärjestelmäksi Pallas-järjestelmän, jota alettiin hyödyntää hankinnassa, luetteloinnissa, lainauksenvalvonnassa ja tiedonhaussa. Samana vuonna kirjaston atk-pohjaisen kirjarekisterin käyttö tuli mahdolliseksi neuvontapisteissä.

1990

Kirjastoon hankittiin keskustietokone ja atk-kalustoa. Lokakuussa pääkirjaston kymmenvuotisjuhlissa myytiin ensimmäistä kertaa kokoelmasta poistettuja kirjoja. Sen jälkeen kirjamyynnistä tuli suosittu vuosittainen tapahtuma.

1991

Elektroninen aineistoluettelo syrjäytti pahviset kortistot.

Pääkirjastossa, Keltinmäen ja Keljonkankaan kirjastoissa sekä kirjastoautossa aloitettiin atk-pohjainen lainaustenvälitys. Lainauskortit jouduttiin uusimaan atk-järjestelmän myötä; vanhoista pahvisista korteista luovuttiin ja tilalle otettiin muoviset viivakoodilliset kirjastokortit. Yrjönkadun lehtilukusali lakkautettiin. Uusi kirjastoauto Volmari otettiin käyttöön.

1992

Kirjastoissa otettiin käyttöön asiakkaille tarkoitetut päätteet, joista asiakas pystyi selaamaan kirjaston aineistoluetteloita.

1993

Säynätsalon kirjastosta tuli Jyväskylän lähikirjasto kuntaliitoksessa 1993.

Kuntaliitoksen myötä Säynätsalon kirjastosta tuli yksi kaupunginkirjaston lähikirjastoista. Pääkirjastoon hankittiin ensimmäinen lainausautomaatti. Viitaniemen lähikirjasto sekä Kinkomaan ja Kangasvuoren sairaalan laitospöytäkirjastot lakkautettiin.

1994

Kahden viikon pikalainat otettiin käyttöön.

1995

Atk-pohjaista palvelua kehitettiin hankkimalla lisää tietokoneita ja asiakkaiden käyttöön tarkoitettua internet-yhteyttä. Jyväskylän kirjasto oli yksi ensimmäisistä yleisistä kirjastoista, joka otti käyttöön asiakkaille tarkoitettua nettiyhteyttä.

1997

Pääkirjaston kolmannessa kerroksessa sijainnut käsikirjasto siirrettiin toiseen kerrokseen, ja tietopalvelu keskitettiin yhteen paikkaan.

1998

Kirjastolaitoksen kokoelmatietokanta saatiin asiakkaiden etäkäyttöön. Asiakkaat pystyivät siis selaamaan lainaustietojaan, varaamaan kirjoja, tekemään tiedonhakuja sekä uusimaan lainansa kirjaston ulkopuolelta.

2000-luku

2002

IntroActive otettiin käyttöön. Palvelu tarjoaa asiakkaalle mahdollisuuden määrittellä itse, mitä palveluita haluaa käyttöönsä. IntroActiven kautta asiakas voi esimerkiksi tilata sähköpostiinsa muistutuksen lähestyvistä eräpäivistä, tai varatun aineiston saapumisesta. Samana vuonna otettiin käyttöön myös kirjaston mobiilipalvelut.

2003

Aineiston varausjärjestelmää parannettiin huomattavasti, kun kaikkien toimipisteiden varaukset siirrettiin samaan varausjonoon.

2004

Kirjastojen yhteisjärjestelmä, Aalto-kirjastot, perustettiin verkostokaupunkihankkeeseen kuuluvien kuntien kirjastojen kanssa. Yhteisjärjestelmän perustajakirjastoja olivat Jyväskylän, Jyväskylän maalaiskunnan, Luhangan, Muuramen, Suolahden, Sumiaisten, Uuraisten ja Äänekosken kirjastot.

2005

Kirjastoon hankittiin lisää hyllytilaa sekä aikuisten-, että musiikkiosastolle. julkistettiin.

2006

Seutuvaraus otettiin käyttöön.

2008

Kuokkalassa avattiin ensimmäinen pienkirjasto.

2009

Jyväskylän kaupunginkirjasto, Jyväskylän maalaiskunnan kirjasto ja Korpilahden kunnankirjasto yhdistyivät.

2012

Palokan aluekirjasto muutti uuteen kirjastorakennukseen.

2013

21 Keski-Suomen kuntaa liittyi yhteisjärjestelmään ja muodosti Keski-kirjastoverkon. Jyväskylän kaupunginkirjasto vietti 150-vuotisjuhlavuottaan.

2014

Keski-kirjastot laajeni kattamaan loputkin Keski-Suomen kunnista. Palokassa ja Kortepohjassa otettiin käyttöön laajennetut aukiolot (ilman henkilökuntaa). Kuokkalan ja Kypärämäen kirjastot lakkautettiin kaupunginvaltuuston päätöksellä.

2015

Valtuusto hyväksyi Kuokkalan yhtenäiskoulun rakentamisen. Hankkeen myötä myös Kuokkalan lähikirjasto perustetaan uudelleen. Tikkakosken lähikirjasto muutti uuteen monipalvelupisteeseen entisen terveysaseman tiloihin lokakuussa. Lähde: Lukemisen iloa jo toistasataa vuotta - Jyväskylän kaupunginkirjaston historiaa vuodesta 1860